

АНОТАЦІЯ

Шеян М. О. Педагогічні умови розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). – Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Національний університет «Львівська політехніка», Міністерство освіти і науки України. – Хмельницький-Львів, 2021.

Актуальність теми. Прогрес світової науки та техніки, послідовний розвиток України як незалежної держави, сучасні процеси реформування освіти, спрямовані на інноваційну діяльність, у якій учні набуватимуть ключових компетентностей, впливають на тенденції подальшого розвитку суспільства загалом. Гостро постає питання неготовності вчителів до роботи з дітьми щодо формування навичок здорового способу життя, оскільки пріоритетною проблемою загальнодержавного значення у сучасних умовах є зміцнення здоров'я молоді як найвищої цінності. Ефективна та успішна освітня діяльність щодо збереження і зміцнення особистого здоров'я та здоров'я учнів можлива лише за умови компетентності самого вчителя. У цьому аспекті особливого значення набуває розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи, який зумовлює необхідність професійного зростання педагогів у системі післядипломної педагогічної освіти. Відтак, актуальним є завдання запровадження у систему післядипломної педагогічної освіти належних педагогічних умов та сучасних моделей підвищення кваліфікації з оновленими змістом, формами та методами, які сприятимуть ефективному розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи.

Національною доктриною розвитку освіти України у XXI ст. (2002 р.) визначені найважливіші стратегічні завдання, які стосуються всебічного

розвитку людини, становленню її духовного, психічного та фізичного здоров'я. Одним із пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку освіти визначено особистісну орієнтацію освіти; формування національних і загальнолюдських цінностей та інше, зокрема пропаганда здорового способу життя. Завдання постійно дбати про фізичне здоров'я, психологічний стан дітей, створювати необхідні умови для розвитку їх природних здібностей окреслені в законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про повну загальну середню освіту» (2020 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепції «Нова українська школа» (2016 р.), Указі Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013 р.). Зміст Концепції неперервної валеологічної освіти в Україні (2005 р.), Концепції Загальнодержавної програми «Здоров'я 2020: український вимір» (2011 р.) спрямовано на удосконалення процесів формування, збереження та зміцнення здоров'я населення. У Проекті Положення про післядипломну освіту у сфері вищої освіти України (2015 р.), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018 р.) відображено пріоритетні напрями вдосконалення післядипломної освіти фахівців.

Специфіка та особливості компетентнісно орієнтованої освіти висвітлено у працях Н. Бібік [69], Л. Ващенко [69], О. Заблоцької [53], І. Зимньої [56], О. Локшиної [69], В. Овчарук [69], О. Пометун [131], Дж. Равена [153; 220], А. Хуторського [186] та ін. Загальні питання професійної освіти розкрито у наукових дослідженнях І. Мельничук [95], Н. Муқан [103], О. Пехоти [126], Л. Романишиної [157; 158] та ін. Теоретико-методологічні засади підготовки вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти, специфіка її функціонування, особливості організації освітнього процесу досліджено науковцями С. Крисюк [76], Н. Протасовою [144], Л. Кравченко [74], А. Кузьмінським [79] та ін. У працях Ю. Завалевського [44], В. Олійника [112], Т. Сорочан [172] розкрито теорію та методику розвитку професійної компетентності вчителя в умовах післядипломної педагогічної освіти та ін.

Питання здорового способу життя, культури здоров'я, використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності розглянуто у дослідженнях Н. Башавець [8], В. Бобрицької [14], О. Ващенко [28], В. Горащука [39], Б. Долинського [45], О. Єжової [49], В. Єфімової [50], О. Лавриненко [83], О. Міхеєнко [100], В. Оржеховської [116], О. Павлюк [119], Ю. Палічука [122], Л. Сущенко [176] та ін.

Різні аспекти вивчення проблеми здоров'язбереження знайшли втілення у працях закордонних науковців: І. Блумберг (I. Blumberg) [201], І. Болог (I. Bolog) [202], Д. Каплан (D. Kaplan) [212], Л. Колбе (L. Kolbe) [215], J. Rubin, J. Sobal, M. Moran (Й. Рубін, Й. Собал, М. Моран) [223] та ін.

Феномен розвитку здоров'язбережувальної компетентності є об'єктом дослідження багатьох науковців: Д. Воронін [35] досліджував процес формування здоров'язберігаючої компетентності студентів вищих навчальних закладів, О. Шукатка [202] – майбутніх економістів, Т. Самусь [160] – майбутніх викладачів професійного навчання у професійній підготовці; О. Ландо [84] – майбутніх учителів початкової школи, Г. Мешко [97] – майбутніх педагогів, Т. Андрющенко [4] – дітей дошкільного віку, Н. Поліщук [129] – учнів основної школи та ін. Проте, незважаючи на наявність багатоаспектної теоретичної бази з проблеми здоров'язбереження, залишається недостатньою база досліджень у сфері теорії і практики, присвячених проблемі розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

Актуальність і доцільність дослідження означеної проблеми потребує розв'язання низки суперечностей, а саме, між: зростаючими потребами суспільства у висококваліфікованих вчителів, діяльність яких спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я учнів і недостатнім рівнем підвищення кваліфікації вчителів з питань формування здорового способу життя учнів; потребою у розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи та відсутністю педагогічних умов і моделі зазначеного процесу у системі післядипломної педагогічної освіти; високими

вимогами до здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи і недостатньою розробленістю відповідного навчально-методичного забезпечення освітнього процесу для розвитку цієї компетентності.

Вибір теми дисертації **«Педагогічні умови розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти»** зумовлений її актуальністю, недостатнім ступенем дослідженості в психолого-педагогічній науці, потребою та можливістю усунути визначені суперечності.

Мета дослідження полягає в науковому обґрунтуванні та експериментальній перевірці дієвості педагогічних умов і структурно-функціональної моделі розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

Відповідно до поставленої мети сформульовано основні **завдання дослідження**:

1) розкрити теоретичні основи здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у сучасній педагогічній науці та уточнити понятійно-категоріальний апарат дослідження;

2) визначити особливості розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти;

3) виокремити компоненти, критерії, показники та рівні розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти;

4) теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити дієвість педагогічних умов та структурно-функціональної моделі розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти;

5) розробити навчально-методичне забезпечення розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

Об'єкт дослідження – розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови та структурно-функціональна модель розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти буде більш ефективним, якщо базуватиметься на структурно-функціональній моделі, дієвість якої забезпечуватимуть педагогічні умови: забезпечення стійкої мотивації щодо розвитку здоров'язбережувальної компетентності здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи; створення здоров'язбережувального середовища для неперервного розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти; формування суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем та вчителями основної школи засобами тренінгових технологій; забезпечення зв'язку між теоретичними знаннями та практичними вміннями для їх реалізації у професійній діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* визначено, теоретично обґрунтовано педагогічні умови розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти (забезпечення стійкої мотивації щодо розвитку здоров'язбережувальної компетентності здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи; створення здоров'язбережувального середовища для неперервного розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти; формування суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем та вчителями основної школи засобами тренінгових технологій; забезпечення зв'язку між теоретичними знаннями та практичними вміннями для їх

реалізації у професійній діяльності); *розроблено* та теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти, яка включає взаємопов'язані структурні блоки: цільовий блок (соціальне замовлення, мета, завдання); теоретико-методологічний блок (наукові підходи та принципи навчання); операційно-змістовий блок (етапи розвитку, форми, методи, засоби); критеріально-оцінювальний блок (компоненти, критерії, рівні розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи), результативний блок (результат), педагогічні умови.

Уточнено сутність понять «здоров'язбережувальна компетентність вчителів основної школи», «розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти».

Удосконалено зміст, форми та методи розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти на основі компетентнісного підходу;

Конкретизовано структуру здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи як системи, що містить мотиваційний, когнітивний та діяльнісний компоненти;

Подальшого розвитку набули теоретико-методичні основи та навчально-методичне забезпечення розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що розроблено та впроваджено в освітній процес системи післядипломної педагогічної освіти спецкурс «Розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти», реалізація якого забезпечується навчально-методичними посібниками «Теоретичні основи розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти» та «Науково-практичні аспекти розвитку

здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти».

Зміст та результати наукового дослідження можуть бути використані у практичній діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників закладів післядипломної педагогічної освіти для подальших наукових педагогічних досліджень, укладання навчальних програм, при оновленні змісту лекцій та практичних занять, завдань для самостійної роботи слухачів курсів підвищення кваліфікації, при проведенні науково-методичних семінарів та занять у системі післядипломної педагогічної освіти.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (229 найменувань, з них 29 – іноземною мовою), 14 додатків. Загальний обсяг дисертації – 330 сторінок, основний зміст складає 210 сторінок, який містить 23 таблиці та 8 рисунків на 18-ти сторінках.

У **вступі** обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, гіпотезу, мету, завдання і методи дослідження; окреслено наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів; висвітлено апробацію та впровадження результатів дослідження; зазначено особистий внесок здобувача; подано структуру й обсяг дисертаційної роботи.

У першому розділі **«Здоров'язберезувальна компетентність вчителів основної школи як педагогічна проблема»** представлено результати аналізу теоретичних основ здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у сучасній психолого-педагогічній літературі; визначено категоріальний апарат дослідження та особливості розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти; виокремлено компоненти, критерії, показники та рівні розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

У другому розділі «Обґрунтування педагогічних умов розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти» досліджено стан розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти; визначено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови та представлено структурно-функціональну модель розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка дієвості педагогічних умов та структурно-функціональної моделі розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти» представлено програму та розкрито організацію експериментальної роботи; проаналізовано й узагальнено результати експериментальної перевірки дієвості педагогічних умов та структурно-функціональної моделі розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти; запропоновано навчально-методичне забезпечення освітнього процесу для розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти.

Визначено перспективні напрями подальших педагогічних розвідок.

Ключові слова: вчителі основної школи, здоровий спосіб життя, здоров'язбереження, здоров'язберезувальна компетентність, педагогічні умови, підвищення кваліфікації, система післядипломної педагогічної освіти, структурно-функціональна модель.

ABSTRACT

Sheian M. O. Pedagogical Conditions of the Health-preserving Competency Development of Basic Secondary School Teachers in the System of Postgraduate Pedagogical Education. – Qualification research paper as a manuscript.

The thesis for the Doctor of Philosophy Degree in the specialty 015 – Professional Education (by specializations). – Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, Lviv Polytechnic National University⁶ Ministry of Education and Science of Ukraine. – Khmelnytskyi-Lviv, 2021.

The research topicality. The progress of world science and technology, the consistent development of Ukraine as independent state, modern processes of education reform, aimed at innovative activities in which students will acquire key competencies, affect the trends of further development of society in general. The problem of teachers' unpreparedness to work with children to develop healthy lifestyle skills is acute, as the priority problem of national importance in modern conditions is to strengthen the young people health as the highest value. Effective and successful educational activities for preserving and strengthening personal and student health are possible only with the teacher's competence. In this aspect, health-preserving competency development of basic secondary school teachers is of particular importance, which determines the need for professional growth of teachers in the system of postgraduate pedagogical education. Therefore, the task of introducing appropriate pedagogical conditions and modern models of professional development in the system of postgraduate pedagogical education with updated content, forms and methods that will promote the effective of health-preserving competency development of basic secondary school teachers is urgent.

In the National Doctrine of Education Development of Ukraine in the XXI century (2002) defines the purpose of state policy on the development of education, which is to create conditions for the development of the individual, the formation of his spiritual, mental and physical health. One of the priority areas of state policy on the development of education is the personal orientation of education; formation of national and universal values, etc., in particular the promotion of a healthy lifestyle. The tasks of constant care of the physical health, psychological condition of children, create the necessary conditions for the development of their natural abilities are outlined in the laws of Ukraine “On Education” (2017), “On Complete General Secondary Education” (2020), “On Higher Education” (2014), the Concept

“New Ukrainian School” (2016), the Decree of the President of Ukraine “On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine until 2021” (2013). The content of the Concept of Continuing Vocational Education in Ukraine (2005), the Concept of the National Program “Health 2020: Ukrainian Dimension” (2011) is aimed at improving the processes of formation, preservation and strengthening of public health. The Project Regulations on Postgraduate Education in the Field of Higher Education of Ukraine (2015), the Concept of Development of Pedagogical Education (2018) reflect the priority areas for improving postgraduate education of specialists.

The specifics and features of competency-oriented education are covered in the works of W. Hutmacher [211], D. Ruchen [224], N. Bibik [69], L. Vashchenko [69], O. Zablocka [53], I. Zymna [56], O. Lokshina [69], O. Ovcharuk [69], O. Pometun [131], J. Raven [153; 220], A. Khutorsky [186] and others. General issues of vocational education are revealed in scientific research of I. Melnychuk [95], N. Mukan [103], O. Pekhota [126], L. Romanyshyna [157; 158] and others. Theoretical and methodological principles of teacher training in the system of postgraduate pedagogical education, the specifics of its functioning, the peculiarities of the organization of the educational process were studied by scientists S. Krysiuk [76], N. Protasova [144], L. Kravchenko [74], A. Kuzminsky [79] and others. In the works of Y. Zavalevsky [44], V. Oliynyk [112], T. Sorochan [172] the theory and methods of development of professional competence of a teacher in the conditions of postgraduate pedagogical education are revealed.

Issues of healthy lifestyle, health culture, use of health technologies in professional activities are considered in the studies of N. Bashavets [8], V. Bobrytska [14], O. Vashchenko [28], V. Horashchuk [39], B. Dolynsky [45], O. Yezhova [49], V. Yefimova [50], O. Lavrynenko [83], O. Mikheenko [100], V. Orzhekhovska [116], O. Pavlyuk [119], Y. Palichuk [122], L. Sushchenko [176] and others.

Various aspects of the study of health care have been embodied in the works of foreign scientists: I. Blumberg [201], I. Bolog [202], D. Kaplan [212], L. Kolbe [215], J. Rubin, J. Sobal, M. Moran [223], and others.

The phenomenon of health-preserving competency development is the object of research of many scientists: D. Voronin [35] studied the process of health-preserving competence formation of students of higher educational institutions, O. Shukatka [202] – future economists, T. Samus [160] – future teachers of professional training; O. Lando [84] – future primary school teachers, H. Meshko [97] – future teachers, T. Andryushchenko [4] – preschool children, N. Polishchuk [129] – primary school students and others. However, despite the existence of a multidimensional theoretical basis on health, there is still a lack of research in the field of theory and practice on health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education.

The relevance and expediency of the study of this problem requires the resolution of a number of contradictions, namely, between: the growing needs of society in highly qualified teachers, whose activities are aimed at forming, maintaining and strengthening the health of students and the insufficient level of professional development of teachers on the formation of a healthy lifestyle of students; the need for the health-preserving competency development of basic secondary school teachers and the lack of pedagogical conditions and models of this process in the system of postgraduate pedagogical education; high requirements for the health-preserving competency development of basic secondary school teachers and insufficient development of appropriate educational and methodological support of the educational process for the development of this competence.

The choice of the thesis topic “Pedagogical Conditions of the Health-preserving Competency Development of Basic Secondary School Teachers in the System of Postgraduate Pedagogical Education” is due to its relevance, insufficient degree of research in psychological and pedagogical science, the need and ability to eliminate certain contradictions.

The research aim is to scientifically substantiate and experimentally test the effectiveness of pedagogical conditions and the structural and functional model of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education.

According to the research aim, the following **objectives** have been determined:

1) to reveal the theoretical foundations of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in modern pedagogical science and to clarify the conceptual and categorical apparatus of research;

2) to determine the features of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education;

3) identify the components, criteria, indicators and levels of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education;

4) substantiate theoretically and test experimentally the effectiveness of pedagogical conditions and structural-functional model of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education;

5) to develop educational and methodological support for the health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education.

The health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education **is the research object**.

The pedagogical conditions and structural-functional model of the health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education **is the research subject**.

The research hypothesis is as follows: the health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education will be more effective if it is based on a structural-functional

model, the effectiveness of which will be ensured by pedagogical conditions: ensuring sustainable motivation for the health-preserving competency development of basic secondary school teachers; creation of a health-preserving environment for the continuous health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education; formation of subject-subject interaction between the teacher and basic secondary school teachers by means of training technologies; providing a link between theoretical knowledge and practical skills for their implementation in professional activities.

Scientific novelty of the results obtained lies in the fact that *for the first time* pedagogical conditions of the health-preserving competency development of basic secondary school teachers have been defined and theoretically substantiated (providing resistant motivation for the health-preserving competency development of basic secondary school teachers; the creation of health-preserving surroundings for the continuous of health-preserving competency development in the system of postgraduate pedagogical education; forming subject-to-subject interaction between the lector and the basic secondary school teachers by means of training technologies; providing the connection between the theoretical knowledge and practical skills for their implementation in professional activities); the structural-functional model of the health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education has been developed and theoretically grounded, which includes such interconnected structural components as: the target block (social order, purpose, characteristics of the health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education); the theoretical and methodological block (scientific approaches and principles of training); the operational-content block (stages of development, forms, methods, means); the criterion-evaluative block (components, criteria, levels of the health-preserving competency development of basic secondary school teachers), effective blocks (result) and pedagogical conditions.

The essence of the concepts «health-preserving competency of basic secondary school teachers», «health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education» *have been clarified.*

The content, forms, methods of the health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education *have been improved.*

The structure of health-preserving competency of basic secondary school teachers as a system containing motivational, cognitive and active components *has been specified.*

The theoretical and methodological foundations of the health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education *gained further development.*

The practical value of the research lies in the fact that the Health-preserving Competency Development of Basic Secondary School Teachers in the System of Postgraduate Pedagogical Education, a special course, has been developed and implemented, which contains educational curriculum and training-methodical manuals “Theoretical Basis for the Health-preserving Competency Development of Basic Secondary School Teachers in the System of Postgraduate Pedagogical Education” and “Scientific and Practical Aspects of the Health-preserving Competency Development of Basic Secondary School Teachers in the System of Postgraduate Pedagogical Education”.

The content and results of scientific research can be used in theory and practice of pedagogical and scientific-pedagogical workers of institutions of postgraduate pedagogical education for further scientific pedagogical researches, conclusion of educational programs and methodical recommendations, while updating the lecture courses content, practical classes, tasks for independent work of basic secondary school teachers of advanced training courses, for conducting scientific and methodological seminars and trainings in the system of postgraduate pedagogical education.

The structure and volume of the thesis. The paper consists of the introduction, three chapters, conclusions to the chapters, general conclusions, references (229 items, 29 of them are in foreign languages), and 14 appendices. Total volume of the thesis is 330 pages, main content containing 210 pages. The paper includes 23 tables and 8 figures on 18 pages.

In the **introduction** topicality and relevance of the research are justified; relation of the thesis to other academic programmes, plans, themes is indicated; object, subject, aim, hypothesis, objectives, and methods of the research are identified; scientific novelty, theoretical and practical value of the obtained results are outlined; approbation and implementation of the research results are clarified; personal author's contribution is defined; structure and volume of the submitted thesis is presented.

The first chapter **Health-preserving Competence of Basic Secondary School Teachers as a Pedagogical Problem** presents the results of the analysis of the theoretical foundations of health-preserving competence of basic secondary school teachers in modern psychological and pedagogical literature; the categorical apparatus of research and features of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education are determined; the components, criteria, indicators and levels of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education are singled out.

The second chapter **Reasoning of Pedagogical Conditions of the Health-preserving Competency Development of Basic Secondary School Teachers in the System of Postgraduate Pedagogical Education** examines the state of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education; the pedagogical conditions are determined and theoretically substantiated and the structural-functional model of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education is presented.

In the third chapter **Experimental Verification of the Effectiveness of Pedagogical Conditions and Structural-functional Model of the Health-preserving Competency Development of Basic Secondary School Teachers in the System of Postgraduate Pedagogical Education** the program is presented and the organization of experimental work is revealed; the results of experimental verification of the effectiveness of pedagogical conditions and the structural-functional model of health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education are analyzed and generalized; educational and methodical support of the educational process for the health-preserving competency development of basic secondary school teachers in the system of postgraduate pedagogical education is proposed.

The prospects of further pedagogical researches have been identified.

Keywords: basic secondary school teachers, healthy lifestyle, health-preserving, health-preserving competency, pedagogical conditions, professional development, system of postgraduate pedagogical education, structural-functional model.

Список публікацій здобувача

Публікації, що відображають основні наукові результати дисертації

Публікації у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних

1. ¹Sheian M. O. The problem of health preservation in the heritage of the transcarpathian educators of the second half of the 19th – the first half of the 20th century. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон, 2017. Вип. 78, т. 1. С. 61–64.
2. ²Шеян М. О. Аналіз змістового компоненту предмету «Основи здоров'я» у контексті розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи. *Науковий часопис Національного Педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2018. Вип. 61. С. 335–340.
3. ³Шеян М. О. Розвиток здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2018. Вип. 3. С. 193–197.
4. Шеян М. О. Критерії, показники та рівні розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти. *Молодий вчений*. 2018. № 9 (61). С. 74–78.
5. ⁴Шеян М. О. Форми навчання вчителів основної школи з питань розвитку здоров'язберезувальної компетентності в системі післядипломної педагогічної освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр.* Запоріжжя, 2018. № 61, т. 1. С. 138–143.
6. ⁵Sheian M. Pedagogical conditions of development of health-preserving competency of basic secondary school teachers in the system of postgraduate

¹ Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

² Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

³ Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

⁴ Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

⁵ Видання водночас включене до переліку наукових фахових видань України.

pedagogical education. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 2 (86). С. 193–203.

7. Designing cloud-oriented university environment in teacher training of future physical education teachers / N. Bakhmat, B. Maksymchuk, O. Voloshyna, V. Kuzmenko, T. Matviichuk, A. Kovalchuk, L. Martynets, I. Uchytel, V. Solovyov, E. Manzhos, M. Sheian, O. Alieksieiev, N. Slyusarenko, I. Zhorova, I. Maksymchuk. *Journal of Physical Education and Sport*. 2019. Vol. 19, suppl. iss. 4. P. 1323–1332 (авторський внесок: визначено потенціал хмарних технологій у процесі педагогічної підготовки вчителів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти).

Публікації у наукових фахових виданнях України

8. Сивохоп Я. М., Шеян М. О. Сучасний стан і перспективи підвищення кваліфікації педагогів із питань формування здорового способу життя учнівської молоді в Закарпатській області. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Вип. 9, т. 3. С. 64–68 (авторський внесок: проаналізовано вітчизняні аналогічні дослідження, розроблено діагностичний інструментарій, здійснено обробку статистичних даних, сформульовано основні висновки).

Публікації у періодичних фахових виданнях інших держав

9. Шеян М. Особливості розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти. *Paradigm of Knowledge*. 2018. № 4 (30). P. 36–53.

10. Шеян М. Забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії у процесі розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти. *Innovative Solutions in Modern Science*. 2018. № 8 (27). P. 119–127.

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Шеян М. О. Здоров'язберезувальна компетентність педагога як психолого-педагогічна проблема. *Актуальні проблеми реформування системи виховання та освіти в Україні: зб. тез міжнар. наук.-практ. конф.* (Львів, 21–

- 22 квіт. 2017 р.). Львів: ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2017. С. 108–111.
12. Шеян М. О. Підвищення рівня здоров'язберезувальної компетентності педагога. *Innovations and modern technology in the educational system: contribution of Poland and Ukraine: international scientific and practical conference* (Sandomierz, May 5–6, 2017). Sandomierz, 2017. pp. 146–149.
13. Шеян М. О. Використання тренінгових технологій у процесі формування здоров'язберезувальної компетентності педагогів. *Modern methods, innovations and operational experience in the field of psychology and pedagogics: international research and practical conference* (Lublin, October 20-21, 2017). Lublin: Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2017. С. 180–184.
14. Шеян М. О. Основні тенденції розвитку післядипломної педагогічної освіти. *Інноваційні наукові дослідження у сфері педагогічних та психологічних наук: матеріали міжнар. наук.- практи. конф.* (Київ, 4–5 трав. 2018 р.). Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2018. С. 109–112.
15. Шеян М. О. Розвиток здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти: сутність поняття. *Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи: матеріали Четвертої міжнар. наук.- практи. конф.* (Умань, 11–12 жовт. 2018 р.). Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. С. 172–174.
16. Шеян М. О. Використання міжпредметних зв'язків у процесі розвитку здоров'язберезувальної компетентності учнів. *Проблеми реформування педагогічної науки та освіти: матеріали наук.- практи. конф* (Ужгород, 15–16 лют. 2019 р.). Херсон: Вид-во «Молодий вчений», 2019. С. 119–122.
17. Шеян М. О. Принципи розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти. *Особистісно-професійна компетентність педагога: теорія і практика: матеріали III Всеукр. наук.-метод. практи. конф.* (Суми, 20 лют. 2019 р.). Суми: НІКО, 2019. С. 364–366.

18. Шеян М. О. Мотивація як засіб ефективного розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку: матеріали Всеукр. наук.- практ. інтернет-конф.* (ПереяславХмельницький, 15 берез. 2019 р.). ПереяславХмельницький, 2019. Вип. 50. С. 152–153.
19. Шеян М. О. Здоров'язберезувальне середовища як умова безперервного розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти. *Сучасна вища освіта: проблеми та перспективи: матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів і науковців* (Дніпро, 21 берез. 2019 р.). Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. С. 240–241.
20. Syvokhop Y., Sheian M. Continuing Education of Teachers of Transcarpathian Region on the Issues of Forming a Healthy Lifestyle of Students. *Economic and Social-focused Issues of Modern World: 2nd International Scientific Conference* (Bratislava, October 16-17, 2019). Bratislava. 2019. pp. 298–301 (*авторський внесок: проаналізовано сучасний стан неперервної освіти учителів з питань формування здорового способу життя учнів*).
21. Syvokhop Y., Sheian M. Application of Interactive Learning Methods in the Process of Forming a Healthy Lifestyle of Students in the Afterschool Educational Institutions. *Modern problems of improve living standards in a globalized world: International Scientific Conference* (Opole, November 29, 2019). Opole. 2019. pp. 231–235 (*авторський внесок: розкрито значення інтерактивних методів навчання у процесі формування здорового способу життя учнів*).
22. Шеян М. О. Інноваційні підходи до організації процесу розвитку здоров'язберезувальної компетентності вчителів. *Формування здоров'язберезувальних компетентностей молоді в умовах глобалізації: реалії та перспективи: матеріали Міжнар. наук.- практ. конф.* (Хмельницький, 28-29 квітня 2020 р.). Хмельницький, 2020. С. 218-221.

23. Шеян М. О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій для забезпечення розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи. *Наука та освіта в дослідженнях молодих учених: матеріали Всеукр. наук.- практ. конф. для студентів, аспірантів, докторантів, молод. учених* (Харків, 14 травня 2020 р.). Харків, 2020. С. 402-403.

Публікації науково-методичного характеру

24. Шеян М. О. Науково-практичні аспекти розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти: *навч.-метод. посіб.* Ужгород: інформ.-вид. центр ЗІППО, 2018. 90 с.

25. Шеян М. О. Програма курсу «Розвиток здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти»: *навч. програма.* Ужгород: інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2018. 18 с.

26. Шеян М. О. Теоретичні основи розвитку здоров'язбережувальної компетентності вчителів основної школи у системі післядипломної педагогічної освіти: *навч.-метод. посіб.* Ужгород : інфор.-вид. центр ЗІППО, 2018. 130 с.